

WPROWADZENIE

„Potrzeba bezpieczeństwa jest bardziej podstawowa niż potrzeba kochania i bycia kochanym”.
A.H. Maslow

Kłęski żywiołowe, katastrofy techniczne i terroryzm o zróżnicowanym obliczu, bezrobocie, rozprzestrzenianie się chorób, przybierających formę pandemii, pogłębiający się handel narkotykami, rosnące strefy ubóstwa, zmusiły do odmiennego spojrzenia na problem bezpieczeństwa w wymiarze historycznym, edukacyjnym, lokalnym oraz regionalnym – stawiają przed społeczeństwami i państwami nowe wyzwania. Wymusiły one poszukiwanie odmiennych rozwiązań i tworzenie różnorodnych koncepcji budowania systemu bezpieczeństwa personalnego i strukturalnego opartego na współpracy, poszanowaniu praw człowieka i narodów, w tym również prawa do zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Pojęcie bezpieczeństwa jest wieloznaczne. Wśród wielu typologii i klasyfikacji najczęściej postrzega się bezpieczeństwo w ujęciu albo pozytywnym albo negatywnym, zawsze jednak w relacji do niebezpieczeństwa – zagrożenia.

Bezpieczeństwo to stan braku zagrożenia, spokoju i pewności.¹ Najczęściej termin bezpieczeństwo jest używany wraz z jego interpretacją znaczeniową. W znaczeniu ogólnospołecznym bezpieczeństwo obejmuje zabezpieczenie potrzeb: istnienia, przetrwania, pewności, stabilności, tożsamości (identyczności), niezależności, ochrony poziomu i jakości życia.²

Jednakże oczekiwanie na to, że bezpieczeństwo będzie efektem jednorazowego działania, darem losu jest nie tylko błędne, ale wręcz samobójcze. Zatem bezpieczeństwo jest stanem i jednocześnie ciągłym procesem, systematycznym działaniem na rzecz jego tworzenia i utrzymania. Innymi słowy, bezpieczeństwo jako najwyższa wartość i potrzeba jednostek, grup społecznych, państw i wspólnot wielkopaństwowych jest wytworem, swego rodzaju produktem, wszystkich podmiotów bezpieczeństwa, które muszą być do tego przygotowane i zdolne do działania. Jednym z zachowań człowieka jest dążenie do zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa osobistego jak i całej grupy społecznej, w której człowiek funkcjonuje. Postrzeganie potrzeb ludzkich można przedstawić na podstawie poglądów A. H. Maslowa.³ Twierdził on, iż warunkiem zdrowia i rozwoju jest zaspokojenie potrzeb, które usystematyzował w strukturę hierarchiczną, obejmującą potrzeby niższego i wyższego rzędu. Do potrzeb podstawowych, niższego rzędu (wynikających m.in. z niedostatku) zaliczył potrzeby fizjologiczne i bezpieczeństwo. Potrzeby użyteczności, przynależności, uznania i samorealizacji wymienił w potrzebach wyższego rzędu, które tylko mogą być zrealizowane po zaspokojeniu potrzeb podstawowych. Grupy te pozostają jednak wobec siebie w ścisłej zależności.

¹ *Słownik języka polskiego*, t 1, Warszawa 1978, s.147

² R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy międzynarodowe” nr 10, 1989 r., s. 50

³ A.H. Maslow, *Motywacja i osobowość*, Warszawa 1990, s. 100

Bezpieczeństwo, w koncepcji A. H. Masłowa, mimo uplasowania w grupie podstawowej stanowi wartość nadrzędną w stosunku do wszystkich potrzeb. Bez niego nie można zrealizować potrzeb wyższego rzędu. Potrzeba i uzyskanie poczucia bezpieczeństwa jest głównym celem działań podejmowanych przez człowieka. Zapewnia ono bowiem istnienie i trwanie. Wynikają z nich wartości: stabilizacja, przewidywalność, rozwój, dobrobyt i ostatecznie - osiągnięcie przez człowieka ziemskiego zadowolenia i szczęścia.

Szeroko rozumianej problematyce bezpieczeństwa jest poświęcona książka *Bezpieczeństwo. Świat – Europa – Polska*. Od przeszłości do przyszłości, która składa się z trzech części.

Teksty w pierwszej części obejmują wielokierunkowe podejście autorów do problematyki człowieka i jego bezpieczeństwa w dziejach świata, Europy i Polski.

W część drugiej przedstawiono współczesne bezpieczeństwo, jej rzeczywistość, przyszłość i wyzwania.

Trzecia część jest poświęcona profilaktyce, szeroko rozumianej, w zakresie bezpieczeństwa młodzieży szkolnej oraz bezpieczeństwa społecznego.

Autorom artykułów należą się podziękowania za ich głosy w dyskusji nad problematyką bezpieczeństwa, które, jak wykazała ta książka, jest różnie rozumiane. Na tą odmienność wpływają preferencje zawodowe oraz doświadczenie życiowe – doświadczenie długości istnienia. Jedna cecha wspólna łączy wszystkie rozważania – aktywizująca troska, a zarazem gotowość do zapewnienia bezpieczeństwa sobie, najbliższemu, narodowi i światu.

Recenzentom książki, Prof. zw. dr. hab. Kazimierzowi Adamkowi i Dr. Zbigniewowi Krzysztofowi Knopowi dziękujemy za wnikliwe recenzje.

Kazimierz Dopierała
Zbigniew Dziemianko